

“El federalisme és un catalanisme naïf”

Josep-Lluís Carod-Rovira és secretari general d'ERC. Després del debat de política general, en què s'ha descartat un acord amb CiU, aquest dirigent analitza la situació de la política catalana i la trajectòria d'aquest partit històric, quan es commemora el 60è aniversari de l'assassinat del president Companys.

Els dirigents d'Esquerra Republicana de Catalunya diuen que han sortit reforçats del debat de política general al Parlament català. Un debat que ha tancat les portes a un pacte programàtic i de govern amb CiU, rebutjat per Jordi Pujol i descartat definitivament per la formació independentista, que, alhora, aconseguia presentar una proposta de resolució conjunta amb PSC i IC-V –i rebutjada amb els vots del PP i CiU–, que defensava la reforma de l'Estatut i, “si s'escau”, de la Constitució. El secretari general d'ERC, Josep-Lluís Carod-Rovira, analitza la situació política catalana i repassa aquesta històrica formació, la setmana en la qual comencen els actes en record al president de Generalitat de Catalunya, Lluís Companys, afusellat pel règim del general Franco.

—Després de la resposta que Jordi Pujol va fer en el debat de política general a la seva proposta de pacte programàtic i de govern, es tanquen totes les portes definitivament a un acord entre CiU i ERC?

—Qui ha tancat totes les portes d'una manera clara, pública i rotunda és CiU, malgrat el gest de responsabilitat política fet per ERC. Convergència prefereix quedar malament amb els seus sectors realment nacionalistes i sobiranistes, abans que molestar el seu sector conservador, més procliu a la comoditat d'un acord amb el PP. Perquè a Convergència pesa més la seva condició de partit de dretes que de partit nacionalista, com s'acaba de demostrar.

—Com valora la resposta de Pujol?

—El no a ERC és el sí al PP. No hi ha cap altra lec-

tura possible. La tragèdia de la política catalana és que té un govern que només pot preocupar-se de com arribar a final de mes. Justament per culpa d'un sistema de finançament pactat entre CiU i PP. A partir d'ara, comença a ser possible que el problema no sigui arribar a finals de mes, sinó a finals de legislatura.

A més, trobo lamentable que Jordi Pujol hagi utilitzat l'agressivitat dialèctica i el menyspreu polític, no pas amb la gent que agrideix Catalunya, sinó justament amb els qui, honestament, la intentem defensar.

—Això els obre les portes a la col·laboració amb el PSC-Cpc i IC-V des de l'oposició?

—Esquerra és un partit responsable i, com ha fet sempre, procurarà arribar al màxim d'acords amb la resta de formacions polítiques de la Cambra. Això inclou bàsicament el PSC i Iniciativa, però també inclou Convergència i, en aquells casos en què sigui possible, el PP, perquè hi ha votacions en què coincidim amb el

PP, això és normal en tota dinàmica democràtica parlamentària. Però el que sí que queda clar és que, ara més que mai, Esquerra ha de reforçar el seu propi perfil com un partit amb prou marge de maniobra per entendre que aquelles formacions polítiques amb les quals pot arribar a acords concrets, són les que es mouen en els marges de complicitat del catalanisme i del progressisme. I això inclou tots els partits excepte el PP. ERC, doncs, no serà satèl·lit de ningú, ni de Convergència, ni del PSC.

—Ha valgut la pena el risc que han assumit amb la proposta de pacte de govern feta a CiU, en el sentit que una part de la militància d'ERC la veia amb recel?

—ERC ha fet un dels gestos de més maduresa política dels últims anys. D'una banda, ha desmuntat la falsedat segons la qual el pacte de CiU amb el PP era forçat per la passivitat d'Esquerra. El pacte amb el PP és un pacte volgut. Els del PP són els seus, són aquells amb qui es troben còmodes. I per això el president Pujol ho ha volgut visualitzar d'aquesta manera. D'altra banda, queda clar que aquest debat significa la renúncia de CiU a una estratègia nacionalista, però també és el reforçament d'ERC com un partit amb vocació de majoria i amb un potencial de futur enorme.

—Vostè ha dit que "en ERC pesa encara massa la memòria històrica, està massa pendent de l'ortodòxia ideològica". Setanta anys d'història són un llast? A què es refereix quan parla d'ortodòxia ideològica?

—Un dels principals capitals d'ERC, al qual no hi pot renunciar, és justament el patrimoni històric, tota una trajectòria de setanta anys de servei a la idea de Catalunya, de llibertat, de justícia social. Però Esquerra no pot ser només un partit amb els ulls en el passat,

sinó que ha de mirar també al present i al futur, sabent que, en el nostre cas, no seríem res sense aquest passat. Quan parlo d'ortodòxia ideològica, crec que és una característica de l'esquerra catalana de tots els temps, és el seu no autoritarisme i, per tant, la seva flexibilitat, la seva capacitat d'adaptar-se al medi històric de cada moment. Ara, quan tota l'esquerra europea fa grans esforços per adequar el seu missatge i el seu projecte a factors absolutament nous, la principal aportació que pot fer Esquerra avui és entendre que la societat és dinàmica, i que la llibertat personal i col·lectiva, la justícia social, el civisme i la democràcia, tenen formes diferents d'expressió a cada època.

—Als anys 30, sobretot fins el 1934, durant els fets d'octubre, Estat Català va tenir un paper hegemònic en ERC. Avui existeix encara un espai per a Estat Català?

—Pel que deia abans, no podem mirar l'Esquerra d'avui amb els ulls dels anys 30. En aquella època ERC era un punt de trobada de tradicions polítiques no només diverses, sinó sovint confrontades políticament. Tot això es cohesionava al voltant d'una figura, Macià. Un cas molt singular. Un militar de l'exèrcit espanyol, que es converteix en el líder de l'independentisme polític, per la via no política, sinó insurreccional. Avui estem, però, en una època molt diferent.

—L'ERC del 1931 va néixer d'una conferència d'esquerres. Això implicà, com vostè deia, una procedència heterogènia de líders, militants i projectes polítics. Ara, dins del partit hi ha diferents projectes o diferents estratègies?

—El projecte d'Esquerra és un mateix projecte. El que segurament hi deu haver, com hi ha a tot arreu, és diverses maneres d'entendre el ritme amb el qual ha d'avançar i, sovint, quins són els instruments més adequats d'avenç. El que no discuteix ningú és que l'opció sobiranista

i independentista, que representa ERC, és absolutament inseparable de la idea de transformació social del país. Això implica que la identitat nacional va lligada al benestar material, al civisme democràtic i a la modernitat. L'independentisme no és una ideologia, és un objectiu polític.

—Com pot, ara, ERC incorporar els sectors menys sensibilitzats per la qüestió nacional?

—Vivim en uns temps en què la identitat nacional, per si mateixa —si l'entendem com el concepte clàssic de llengua i cultura només—, no és un factor mobilitzador de primer ordre ni tan sols per als catalans d'origen. Per tant, abans de passar a demanar segons quin tipus de lleialtats lingüístiques i nacionals, hem de satisfer les necessitats materials bàsiques de la població. Que la gent entengui que la nació catalana és un espai

"Trobo lamentable que Jordi Pujol hagi utilitzat l'agressivitat dialèctica i el menyspreu polític, no pas amb la gent que agrideix Catalunya, sinó justament amb els qui, honestament, la intentem defensar."

en el qual té dret a la igualtat d'oportunitats, sigui d'on sigui, parli la llengua que parli, dugui els cognoms que dugui. Aquesta mena del nacionalisme del benestar crec que pot ser un factor que faciliti l'adhesió al país de centenars de milers de persones que tenen encara una idea de Catalunya que no acaben de sentir plenament seva. Per això a mi, l'expressió de nacionalisme popular m'agrada molt. Crec que hi ha un fil conductor del nacionalisme popular, que ni comença ni s'acaba a ERC, sinó que és un terreny de complicitats compartides amb moltes forces més. Durant el franquisme crec que aquest terreny el compartíem tots, però avui hem passat a tenir un catalanisme encongit, reprimat, matisat. Però com deia aquell republicà mallorquí, "si no és avui, serà demà, però sa república vendrà". Tot arribarà.

—Vostè va assistir a la manifestació de rebuig a la mort per ETA del regidor del PP de Santa Coloma de Gramenet. Creu que els crims que hi va haver a favor de la pena de mort i els aldarulls violents responien a un intent de manipulació o que responien a un sentiment latent de part de la societat de Catalunya?

—El terrorisme d'ETA té un beneficiari electoral directe, el PP. I li podem donar els tombs que vulguem, podem dissimular-ho o endolcir l'expressió, però la veritat és aquesta. I, en aquests moments, tots som víctimes d'una situació d'auto-censura, de les nostres conviccions polítiques, començant per aquesta gran mentida mediàtica que va ser la falsedat del nombre d'assistents a la manifestació. No hi havia a Barcelona 120.000 persones, i això ho sabem tots els que hi vam anar. En canvi, ningú gosa trencar el silenci perquè això et pot situar en el terreny dels assassins. En defensa de la llibertat hem de sortir més que mai a deixar ben clares quines són les nostres conviccions, a dir que aquí hi ha qui combat amb molta més força que la violència: les idees. Per al PP el principal enemic no és la violència, sinó la idea de sobirania i d'independència nacional dels pobles. I per tant, la seva gran jugada és provar d'enfonsar el *lehendakari* Ibarretxe, el PNB i EA amb la mateixa tenacitat amb què van enfonsar Felipe González. És una situació que m'irrita profundament i crec que s'ha d'acabar ja el festival... Qui té com a "president fundador" un senyor que estava en un consell de ministres on es van firmar les últimes penes de mort del franquisme, fa 25 anys, no està autoritzat a dir ni mitja paraula a la gent del PNB que, dalt d'un tanc, van ser els primers que van entrar al París alliberat dels nazis. Aquí hi ha un gran consens mediàtic i polític que el que fa és beneficiar les idees més contràries a la de la diversitat dels pobles. Aquí hi ha quatre ex-etarres reconvertis i pa-

gats a sou que són els grans propagandistes del nacionalisme espanyol, que no perquè no se'n digui no n'és. Això fa aflorar coses terribles, com la idea latent que això només es resol amb la pena de mort o amb un estat d'excepció.

La jugada és perfecta. Els que defensen els drets dels pobles a la llibertat són terroristes, perquè és el que defensa ETA... És com si diguéssim que els del PP són franquistes perquè defensen la unitat d'Espanya com la defensava Franco! Hi ha un gran muntatge espanyolista que s'ha de desmuntar d'una punyetera vegada. I amb la mateixa tenacitat que dic això, queda clar la meua condemna més absoluta a la violència i el terrorisme. Però el que està fent en aquests moments el nacionalisme espanyol és absolutament vomitiu des del punt de vista democràtic.

—ERC parla de sobiranism; el PSC, de federalisme; CiU, fins ara, d'autonomisme, i els populars, de l'Espanya plural... Amadeu Hurtado, als anys 40, venia a dir que no maregem més la perdiu perquè la fita acaba en autonomia. Tenia raó?

—Esquerra és un partit independentista. Sempre que dic independentista m'apresso a dir, tan independent com es pugui ser dins del marc de la Unió Europea. Si en comptes d'independència en volen dir sobirania... És igual. En tot cas Catalunya ha de tenir la mateixa capacitat de decisió que Luxemburg —que només té una tercera part dels habitants de Barcelona— Dinamarca, Holanda, Suècia o Noruega. Catalunya, per la seva història i voluntat, té dret a ser tan independent i sobirana com calgui. L'autonomisme és un carreró sense sortida.

El federalisme és diferent. No es pot inventar, requereix una tradició política prèvia, i, fins ara, els únics que tenim una tradició federal som els Països Catalans i Aragó, els antics territoris de la Corona d'Aragó. I en aquests moments, d'estats fe-

derals, i sobretot plurinacionals, n'hi ha molt pocs. Hem anat veient com la història va desfent els estats federals plurinacionals, perquè és molt difícil evitar l'hegemonia d'un dels grups nacionals sobre els altres. El federalisme és un gest de catalanisme naïf que mostren alguns catalans, perquè a Espanya el federalisme no se'l creu absolutament ningú. Les úniques propostes per concebre l'estat espanyol d'una manera distinta, basada en la pluralitat, han sortit sempre de Catalunya. Ara podem posar l'exemple de Maragall i del PSC, però fora d'aquí no passa de ser un recurs retòric que no és creu ningú. Entre altres coses perquè, quan van manar els "federals" (el PSOE) no van federalitzar res de res, ni mitja dotzena de guàrdies civils, ni quatre hores de TVE, ni un quilòmetre de via fèrria.

—Tant l'opció federal com la confederal, també

"Des de la serenor, la tranquil·litat, sense cap voluntat d'acidesa, crec que amb Espanya no hi ha res a fer. Això vol dir que com abans ens n'adonem, millor. Per a nosaltres Espanya és el passat, i és a Europa on hem d'encaixar i obrir el propi camí."

defensada per ERC als anys trenta, són conceptes periclitats?

—El federalisme i el confederalisme, tal com els defensava Esquerra Republicana —i Unió Democràtica— als anys trenta, responien més al desig que a les possibilitats reals. És a dir, l'última possibilitat de convertir l'estat espanyol en un espai federal o confederal va ser als anys trenta, i es va perdre. Ara, parlar de federalisme en clau espanyola és un projecte impossible, per antiquat. La versió moderna del federalisme espanyol dels anys trenta —que mai va ser espanyol, va ser sempre ibèric, per tant, sempre incloïa Portugal— avui és el federalisme europeu. En som tant, de federals, que amb l'estat espanyol no en teníem prou.

—*Des del projecte de Constitució federal de Pi i Maragall de 1873, amb 14 estats federats; passant per l'estat integrat, i les regions autònomes, de la segona República fins ara són uns 125 anys intentant dibuixar una nova forma d'estat. Això té un final?*

—Des de la serenitat i la tranquil·litat i sense cap voluntat d'acidesa, crec sincerament que amb Espanya no hi ha res a fer. Això vol dir que com més aviat ens n'adonem millor. Perquè Espanya només es concep en clau espanyola, en clau d'uniformisme, una sola llengua, una sola cultura, una sola visió de l'estructura democràtica, una determinada visió del que és l'economia, una al·lèrgia manifesta cap a la pluralitat... Tot això fa que només capiguem a Espanya en la mesura que renunciem a ser tot allò que som. És molt lamentable que una part del catalanisme polític continuï entestada a reformar Espanya. Per a nosaltres Espanya és el passat, i és a Europa on hem d'encaixar i d'obrir el propi camí, sabent que avui, Europa és només una unió d'estats, i, sense estat, no hi pintarem mai res.

—*En el darrer consell nacional del seu partit, es va debatre la territorialització de les sigles en cadascun dels territoris dels Països Catalans...*

—Això adoptarà una forma més definitiva en el congrés nacional del partit. En aquests moments el que s'està veient de manera més particular al País Valencià és de quina manera ERC pot ser més útil a la societat valenciana, a partir de la seva realitat, compartida amb la resta de territoris dels Països Catalans. La territorialització de les sigles per si mateixa no serveix de res si no té dos objectius immediats. Una, que això permeti ampliar la base social d'un projecte polític. I, dos, que faciliti una política d'aliances intel·ligents. I això vol dir que ERC no significa el mateix dins el Principat que al País Valencià, pel pes electoral, institucional, etc. Per tant, hem de veure com fem d'aquest instrument una bona eina per aconseguir una societat més justa i un país més lliure.

—*El descrèdit ideològic de la denominació nacionalisme, com es pot superar?*

—Jo sóc un català d'esquerres. Allò que Rovira i Virgili en deia un català nacional. En la tradició política catalana el nacionalisme va associat sempre a la idea de democràcia i de progrés social. Voldria recordar des de la Unió Federal Nacionalista Republicana i la Federació Democràtica Nacionalista, del Macià, fins al Partit Nacionalista Republicà d'Esquerres,

fins als anys vuitanta, amb Nacionalistes d'Esquerra.

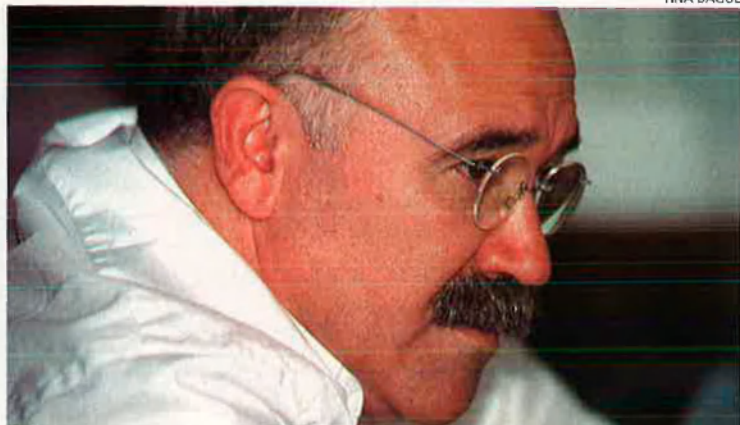
Però el terme nacionalista té dos inconvenients. D'una banda, en el cas català, s'associa en exclusiva a CiU. És a dir, jo que no sóc de CiU, no puc ser nacionalista. Han hegemonitzat la terminologia, i la imatge que donen de país i de societat no és la que jo defenso. A més a més, internacionalment, el nacionalisme té unes connotacions negatives, que l'associen a autoritarisme i totalitarisme. Malgrat que, per exemple, a Irlanda del Nord, el Sinn Féin es diu nacionalista, els socialdemòcrates i laboristes irlandesos de John Hume es presentin com a tals o que, en molts països de centre i sud-amèrica, els grups més d'esquerra són els més nacionalistes. Però a Europa hi ha un parany: els nacionalistes són excloents i els "bons" són els patriotes. Curiosament, el patriotisme és el nacionalisme dels que tenen estat i el nacionalisme és el propi dels països que no apareixen als mapes. A mi ni m'entusiasma el nacionalisme ni el patriotisme. Aquí, sempre havíem fet servir el terme "catalanisme", però en aquests moments ja no saps què vol dir res, ni què vol dir el PP quan a Catalunya diu que és catalanista... Si és catalanista jo sóc la Geperudeta!

—*Però, en aquests moments, tots els partits catalans, d'alguna manera, es diuen catalanistes. Tots ho són o és necessari dir-se'n?*

—Primer, és lamentable que els mitjans de comunicació catalans i bona part dels partits polítics hagin caigut en el parany segons el qual, per exemple, analitzant la situació política a Euskadi, parlin de partits nacionalistes i no nacionalistes. Tan nacionalista és el PP o el PSOE —nacionalista espanyol, en aquest cas—, com ho puguin ser el PNB o Eusko Alkartasuna. Que el PP es digui de Catalunya o catalanista crec que és enornament positiu, perquè és indicatiu que a Catalunya pots aparèixer com a directament marcià, si no fas una professió de fe, ni que sigui d'estètica o pur maquillatge, catalanista. Per tant, vol dir que a Catalunya no hi ha vida intel·ligent política possible —sobretot en clau de futur— si no s'adopta la disfressa del catalanisme.

"Pel que fa al País Basc, aquí hi ha un gran consens mediàtic i polític que el que fa és beneficiar les idees més contràries a la de la diversitat dels pobles. Aquí hi ha quatre ex-etarres reconvertits i pagats a sou que són els grans propagandistes del nacionalisme espanyol, que no perquè no se'n digui no n'és."

TINA BAGUE

"Companys era un president d'esquerres, que acaba sent obertament sobiranista, per tant, probablement molta gent considera que no és bo que se sàpiga que a través de les posicions progressistes pots arribar al sobiranisme, i entendre que no pots construir una societat millor sense els instruments sobirans imprescindibles."

—El 15 d'octubre es commemora el seixantè aniversari de l'afusellament del president Companys i es torna a parlar del seu grau de catalanitat. De totes maneres, és un debat que va sorgir de les files mateixes d'Esquerra ja als anys 30...

—Companys seria la tradició republicana en estat pur. En el moment en què es funda Esquerra ell hi va a través del Partit Republicà Català, si bé, al costat del seu republicanisme i altres vel·leïtats juvenils, Companys sempre va associar el republicanisme a una concepció social de la política molt clara i profunda. El catalanisme de Companys aflora amb més contundència a partir del moment en què comença a assumir funcions institucionals a la Generalitat republicana i constata els recels i l'adversitat, per tirar endavant una política pròpia a Catalunya, no ja de la dreta espanyola que se li suposa, sinó de l'esquerra espanyola. A mesura que avança i assumeix la seva condició de president de Catalunya, Companys s'investeix d'una autoritat moral i d'una veritable visió nacional de país. Recordo unes declaracions de febrer del 37 en què diu: "quan hagi acabat la Guerra sigui la que sigui la correlació de forces que es produeixi, Catalunya no pot pactar una sortida política que estigui per sota de la confederació". I això ho diu quan encara no havien pas-sat els fets de maig. El Companys més nacional de tots és el de la Guerra i el dels primers anys de l'exili. Per

aquest Companys en global jo tinc un gran respecte.

—Com s'explica que l'any 2000 no hi hagi una biografia actualitzada de Companys —l'última és de l'any 1979—, que analitzi aquell Companys periodista, sindicalista, federalista, del primer terç de segle?

—Companys és una figura incòmoda per a la societat catalana. A Companys li toquen les hores més difícils. Es qui ha de governar Catalunya amb un govern de dretes a Madrid. Es qui desemboca en uns fets singulars, com els del 6 d'octubre. És qui fa, per mi, un gest de sobirania importantíssim, que no és tant la proclamació de l'Estat Català, sinó el fet d'aprovar per segona vegada al Parlament català la Llei de Contractes de Conreu, un cop la dreta catalana ha dut la llei al Tribunal de Garanties Constitucional. És el Companys que amb l'ajut del poble en armes abat el feixisme el 19 de juliol a Barcelona. Per tant, un Companys que ni els militars espanyols, ni la dreta catalana, ni segons quins sectors d'àmbits conservadors i reaccionaris el perdonen. Aquest, representa per a molts el Companys de les hores adverses i una etapa de la història que voldrien que no se'n parlés més. Cal afegir-hi que Companys era un president d'esquerres, que acaba essent obertament sobiranista, per tant, probablement molta gent considera que no és bo que se sàpiga que un pot ser d'esquerres i sobiranista. Que a través de les posicions progressistes pots arribar al sobiranisme, i entendre que no pots construir una societat millor sense els instruments sobirans imprescindibles. Hi ha massa interessos de no explicar la història de Companys.

—Macià, Companys, Irla, Tarradellas. Què cal conservar de cada un d'ells?

—D'entrada el record i el coneixement, cosa que en aquests moments tinc la sensació que no és una realitat en la societat catalana. Per desgràcia, Irla continua sent un perfecte desconegut, és la dignitat i la fidelitat en les hores més adverses per Catalunya. Macià és la passió, el romanticisme, el mite, el símbol nacional. Companys és la política social al costat de la idea de país, inseparable d'una concepció nacional de Catalunya. Tarradellas és el pragmatisme i l'astúcia.

M. Dolors Genovès / Enric Rimbau

Ajuntament de Castelló de la Plana

Fundació Caixa Castelló-Bancaixa

Tàndem Edicions

II PREMI ULISSES DE NARRATIVA

2.000.000 PTA

• Jurat: Sam Abrams, Vicent Alonso, Enric Forner, Joan-Josep Isern i Carme Miquel

II PREMI TOMBATOSSALS

Literatura Infantil Il·lustrada

1.500.000 PTA

• Jurat: Lourdes Bellver, Teresa Duran, Paco Giménez, Vicent Roman i Alberto Urdiales

• Presentació d'originals fins al 13 d'octubre 2000 • Festa literària de lliurament: 1 de desembre de 2000
• Informació: Tàndem Edicions • Tel: 96 317 20 47 • c/e: tandemedi@teleline.es